

ЗАТВЕРДЖЕНО

Розпорядження голови
Полтавської обласної
державної адміністрації
01.10.2018 № 858

СТРАТЕГІЯ

забезпечення сталої відповіді на епідемії туберкульозу, у тому числі
хіміорезистентного, та ВІЛ-інфекції/СНІДу на період до 2020 року

Проблема, яка потребує розв'язання

Епідемічна ситуація з туберкульозу в Полтавській області потребує уваги, оскільки поширення туберкульозу становить загрозу, є однією з причин втрати працездатності, здоров'я, причиною інвалідності та смертності населення.

На сьогодні ситуація, що склалася з епідемією ВІЛ-інфекції в області, має такі характеристики: серед офіційно зареєстрованих ВІЛ-інфікованих області 76,6% складають особи репродуктивного та працездатного віку від 20 до 49 років, співвідношення між чоловіками та жінками складає 1,3:1, продовжує домінувати статевий шлях передачі. Незважаючи на досягнутий прогрес охоплення безоплатним тестуванням на ВІЛ-інфекцію ключових груп населення, ще значна кількість ВІЛ-позитивних мешканців області не знають про свій ВІЛ-статус. Одним із першочергових напрямів роботи служби СНІДу є децентралізація та інтеграція медичних послуг.

Протягом останніх п'яти років в Полтавській області спостерігається тенденція до зниження рівня захворюваності на туберкульоз з 60,5 на 100 тисяч населення в 2012 році до 55,8 в 2016 році, (Україна 2016 рік – 54,7), по цьому показнику область посіла 12-те місце серед усіх областей України. Водночас п'ята частина – це хворі з хіміорезистентним туберкульозом, який значно гірше піддається лікуванню. Особливо загрозливим є несвоєчасне звернення хворих по медичну допомогу, пізнє виявлення хвороби та хворих з ко-інфекцією (туберкульозом/ВІЛ-інфекцією/СНІДом), що і зумовлює високий рівень захворюваності і смертності від туберкульозу та є наслідком відсутності комплексного підходу до поєднання профілактичних та лікувальних програм в єдину дієву систему протидії епідемії.

З початку розвитку епідемії туберкульозу значний обсяг послуг, зокрема з профілактики серед представників груп підвищеного ризику інфікування ВІЛ, догляду та підтримки людей, які живуть з ВІЛ, замісної підтримувальної терапії,

надавався за кошти донорів громадськими, благодійними, релігійними та іншими організаціями з мінімальним фінансуванням за рахунок коштів державного бюджету.

Завершилося виконання Загальнодержавної цільової соціальної програми протидії захворюванню на туберкульоз на 2012-2016 роки та обласної цільової соціальної програми протидії захворюванню на туберкульоз на 2013-2016 роки, проте фінансування заходів, передбачених програмами, здійснювалося не в повному обсязі, що в свою чергу призвело до невиконання завдань, отже, невиконання у повному обсязі цільових показників програми.

Крім того, в умовах соціально-економічної кризи, прогнозується погіршення епідемічної ситуації, що склалася з поширенням туберкульозу, ВІЛ-інфекції та ко-інфекції (туберкульоз/ВІЛ-інфекція/СНІД).

Зміни у підходах Глобального фонду до виділення ресурсів країнам-реципієнтам вимагають готовності і здатності збільшити обсяг фінансування за рахунок коштів державного та місцевого бюджету. Результати проведеної оцінки стану готовності до переходу на фінансування програми протидії туберкульозу за рахунок коштів державного та місцевого бюджету свідчать, що за відсутності ретельного планування та ефективного здійснення заходів для забезпечення переходу на зазначене фінансування сталість і досягнення у сфері охорони здоров'я, здобуті в рамках виконання програми протидії туберкульозу, опиняться під загрозою. Результати аналізу ситуації, що склалася з поширенням туберкульозу та ко-інфекції (туберкульозу/ВІЛ-інфекції/СНІДу), дають змогу виявити критичні сфери, які потребують уваги для забезпечення сталої відповіді на епідемію.

З огляду на зазначене існує необхідність перегляду та зміни підходів до організації, планування і фінансування програми протидії туберкульозу відповідно до нових глобальних стратегій та керівних документів Всесвітньої організації охорони здоров'я щодо прискорення відповіді для зупинення епідемії, забезпечення фінансування за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, а також удосконалення стратегії залучення міжнародної технічної допомоги.

Мета і строки реалізації Стратегії

Метою Стратегії є посилення спроможності області ефективно впроваджувати пріоритетні заходи для подолання епідемій туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу без припинення здійснення таких заходів чи погіршення якості їх виконання в умовах поступового переходу з 2017 року від фінансування за рахунок коштів донорів (переважно за рахунок коштів Глобального фонду) до фінансування за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів.

Основні напрями і шляхи реалізації Стратегії

Удосконалення законодавчої бази у сфері протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу шляхом:

передбачення у обласній стратегії розвитку питань протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу як компонента гуманітарної сфери, визначеного законодавством;

розроблення та затвердження районних/міських стратегій забезпечення сталої відповіді на епідемії туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу;

запровадження ефективного використання ресурсів міжнародної технічної та донорської допомоги, які будуть розподілені з центрального рівня відповідно до критеріїв епідемічних показників поширення туберкульозу, ВІЛ-інфекції/СНІДу та ефективності використання таких ресурсів;

забезпечення ефективної міжвідомчої та міжсекторальної координації виконання програм та заходів протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу в рамках ефективної роботи Координаційної ради з питань протидії туберкульозу, ВІЛ-інфекції/СНІДу та боротьби з наркоманією при Полтавській обласній державній адміністрації, районних та міських рад з питань протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу, а також їх робочих органів.

впровадження моделі надання допомоги пацієнтові, орієнтованої на лікування всіх випадків туберкульозу, включаючи мультирезистентний туберкульоз, у стаціонарних умовах – за наявності в нього бактеріовиділення, в амбулаторних умовах, оптимізацію протитуберкульозних закладів та їх кадрових ресурсів.

зниження рівня стигматизації і дискримінації у сфері надання послуг хворим на туберкульоз, людям які живуть з ВІЛ, представникам груп підвищеного ризику захворювання на туберкульоз та інфікування ВІЛ з метою протидії поширенню туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу шляхом розроблення і впровадження плану заходів (зокрема, передбачивши проведення інформаційних кампаній, навчання для надавачів послуг, розроблення інформаційно-навчальної літератури);

реформування та оптимізація системи протитуберкульозної медичної допомоги населенню для підвищення ефективності державних витрат;

підвищення рівня прозорості обміну інформацією про результати діяльності партнерських громадських об'єднань та органів влади шляхом удосконалення наявних механізмів обміну інформацією про програми і проекти протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу і сприяння поширенню інформації щодо результатів їх виконання серед представників органів влади, спільнот уразливих до ВІЛ або туберкульозу, громадських об'єднань, міжнародних партнерів, донорських структур, які долучаються до виконання та/або фінансування таких програм та проектів;

забезпечення сталості послуг із соціального супроводу та консультування пацієнтів груп підвищеного ризику шляхом введення в штат медичних установ

(протитуберкульозні заклади, фтизіатричні кабінети, ЛПЗ, кабінети інфекційних захворювань, патронажні служби, кабінети замісної підтримувальної терапії (ЗПТ), одиниці соціального працівника або закупівля відповідних соціальних послуг у недержавних надавачів.

Фінансування заходів протидії соціально небезпечним захворюванням та підвищення ефективності поточних витрат шляхом:

застосування під час бюджетного планування та підготовки бюджетних прогнозів на обласному рівні принципів та методології ефективного розподілу ресурсів на здійснення заходів протидії соціально небезпечним захворюванням;

забезпечення пріоритетного планування централізованої закупівлі антиретровірусних та протитуберкульозних препаратів, препаратів замісної підтримувальної терапії за відповідною бюджетною програмою в межах наданої квоти;

забезпечення в межах наявних ресурсів пріоритетного планування та виділення коштів з місцевих бюджетів на здійснення заходів протидії соціально небезпечним захворюванням, зокрема туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу, виконання програм замісної підтримувальної терапії, передбачених загальнодержавними програмами, що фінансувалися за рахунок коштів донорів.

Удосконалення процесу організації та надання медичної допомоги і соціальних послуг шляхом забезпечення:

планування і закупівлі за кошти місцевих бюджетів соціальних послуг з профілактики туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу, догляду та супроводу/патронажу сімей та осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, спричинених захворюваннями на туберкульоз та ВІЛ-інфекцію/СНІД, належать до груп підвищеного ризику захворювання на туберкульоз та інфікування ВІЛ;

перегляду та оновлення документації щодо здійснення заходів з профілактики, діагностики, лікування ВІЛ-інфекції/СНІДу, догляду та підтримки ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД осіб відповідно до міжнародних стандартів;

забезпечення надання комплексних профілактичних послуг представникам груп підвищеного ризику захворювання на туберкульоз та інфікування ВІЛ на базі лікувально-профілактичних закладів, виправних установ, об'єктів соціальної сфери, громадських організацій, мобільних пунктів/амбулаторій, аптек тощо;

посилення профілактичної роботи та прихильності хворих до лікування туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу та шляхом включення посад соціальних працівників до штатних розписів закладів охорони здоров'я (протитуберкульозні заклади, фтизіатричні кабінети, кабінети інфекційних захворювань, патронажні служби, кабінети замісної підтримувальної терапії (ЗПТ))(за необхідності).

Посилення кадрового потенціалу та підвищення професійного рівня шляхом:

забезпечення кваліфікованими кадрами закладів охорони здоров'я, які надають медичну допомогу хворим на туберкульоз, ВІЛ-інфікованим та хворим на СНІД, а також представникам груп підвищеного ризику захворювання на туберкульоз та інфікування ВІЛ, шляхом включення до програм підготовки та підвищення кваліфікації лікарів первинної медичної допомоги питань щодо інфекційних захворювань (у тому числі туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу) і навчання з добровільного консультування та тестування на ВІЛ-інфекцію;

забезпечення інтеграції профілактичних послуг представникам груп підвищеного ризику захворювання на туберкульоз та інфікування ВІЛ у систему надання медико-соціальної допомоги закладів охорони здоров'я, виправних установ і закладів, об'єктів соціальної сфери області;

удосконалення та підвищення професійного рівня державних органів, розвиток потенціалу спільнот уразливих до ВІЛ або туберкульозу, громадських об'єднань, закладів охорони здоров'я.

Удосконалення порядку здійснення епідеміологічного нагляду, моніторингу та оцінки заходів протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу шляхом забезпечення:

повного переходу до електронної системи збору та проведення аналізу даних;

повноцінного впровадження інформаційної системи ведення єдиного електронного обліку заходів протидії туберкульозу;

впровадження інформаційної системи з питань протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу;

організації та проведення навчальних занять з підготовки фахівців до роботи з інформаційними системами з питань протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу;

впровадження технічних рішень щодо забезпечення сумісності інформаційних систем з питань протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу з метою обміну даними щодо поширення зазначених захворювань, випадків їх лікування;

запровадження щорічного розроблення об'єднаного плану моніторингу і оцінки обласних програм протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу.

Удосконалення організаційного потенціалу шляхом забезпечення розвитку та вдосконалення системи прогнозування потреб у медикаментах і закупівельних потужностях шляхом здійснення ефективного прогнозування необхідної кількості протитуберкульозних, антиретровірусних препаратів та препаратів замісної підтримувальної терапії з урахуванням епідеміологічних показників та відповідно до реформи системи охорони здоров'я і системи державних закупівель.

Очікувані результати

Реалізація Стратегії спрямована на досягнення таких результатів:

- удосконалення політики протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу відповідно до засад громадського здоров'я та міжнародних стандартів;
- удосконалення системи управління, підвищення ефективності на обласному рівні координації заходів протидії туберкульозу і ВІЛ-інфекції/СНІДу;
- зниження рівня залежності від зовнішнього фінансування для виконання програм протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу, ефективне використання наявних ресурсів;
- стимулювання залучення коштів міжнародної технічної допомоги;
- оптимізація надання послуг, зокрема шляхом розширення охоплення отримувачів послуг, забезпечення безперервності і координації допомоги, підвищення її якості;
- відповідне і безперервне кадрове забезпечення;
- удосконалення системи підготовки кадрів з питань протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу;
- удосконалення системи моніторингу та оцінки, планування і реалізації політики, заснованої на фактичних даних;
- зниження рівня стигматизації та дискримінації людей, які живуть з ВІЛ, осіб, хворих на туберкульоз, представників груп підвищеного ризику захворювання на туберкульоз та інфікування ВІЛ;
- забезпечення активної участі у виконанні програм і заходів протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу громадських об'єднань, представників спільнот підвищеного ризику захворювання на туберкульоз та інфікування ВІЛ.

Реалізація Стратегії дасть змогу забезпечити досягнення цільових орієнтирів Комплексного плану дій щодо боротьби з туберкульозом в Європейському регіоні Всесвітньої організації охорони здоров'я на 2016-2021 роки, а саме:

- зниження смертності від туберкульозу на 35 відсотків;
- зниження рівня захворюваності на туберкульоз на 25 відсотків;
- підвищення показника успішності лікування хворих на мультирезистентний туберкульоз як мінімум до 75 відсотків.

Також очікується досягнення Цілей Стратегії Об'єднаної програми ООН з ВІЛ/СНІДу „Прискорення заходів”, а саме:

- зменшення до 2030 року кількості нових випадків ВІЛ-інфекції на 90 відсотків порівняно з 2010 роком;
- зменшення до 2030 року кількості смертей від СНІДу на 80 відсотків порівняно з 2010 роком;
- мінімізація випадків дискримінації людей, які живуть з ВІЛ.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії здійснюється за рахунок коштів, передбачених у державному та місцевих бюджетах на відповідний рік державним органам, установам та організаціям, відповідальним за виконання заходів, коштів міжнародної технічної допомоги та інших джерел, не заборонених законодавством.

Директор департаменту
охорони здоров'я

Лисак В.П.